

40 ՓԲ.

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

40 ՓԲ.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծաբանական

ՏԵՐԿԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԴՈՒՅԵԱՆ

Հասցէ. Ղազարիտ Երուսաղեմի մօտ

ԺԻ. Տարի Թիւ 32

ՇԱԲԱԹ

13 Փետրուար, 1899

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՋԱՐՄԱՅՐ ԴՊԻՐ. — Օրուան ցիւրքեր:

ՆՕՊԱՊ. — ՄՏԻՐ:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ. — Դպրանոցի յաշկութիւններ:

ՏԻՇԼԵԿԵԱՆ. — Սրբոց երած իւրեք մը:

ՀԱՋԱՐ. — Նամակ՝ առ Տիւրքիստան:

Պ. ԴՈՒՅՈՒՄՅԱՆ. — Ընթացիկական բարբ. — Միջնորդ կիները:

Ս. ՄԵՆՍՈՒՐ. — Էլէկտրոնի թէ Մանգիլը:

ՌՕՄԲՕԶԻՆ. — Իմ յիշատակներս:

Վ. Ք. — Յուսիս եւ պատմութիւն:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ. — Նկարներ:

Ազգային, եւ Արտաքին լուրեր:

ՕՐՈՒԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Երկու մեղաւորներ. — Արտաքին Սրբազան՝ Վանայ
Առաջն. Տեղապահ. — Ս. Պատրիարք Հօր օրհնա-
րակներ. — Զբօսանք եւ բարեգործութիւն:

Երկու նշանաւոր անձերու մահը՝ (Նուպար փա-
շայի եւ Տէր Խաչատուրի)՝ մեծ դասեր կը պարունա-
կէ ամէն անոնց համար, որոնք սովորութիւն ունին
խորհելու, ուշադիր աչքով դիտելու իրենց շուրջը
անցած դարձածը, եւ քննելու իրաց պատճառը:

Եթէ մէկդի թողունք մեր դրամատիկներուն
«Մենծ-աղա» տիտղոսը, որ ալ սկսած է ծաղրական,
հեգնական ըլլալ, Դիոգինէսի լապտերը պէտք պիտի
ըլլայ ստուգելու մեծ մարդ մը գտնելու համար մեր
փոքրիկ ազգին մէջ. մեծ՝ բառին ոչ թէ նիւթական-
դրամական, այլ զուտ բարոյական նշանակութեամբ:
Դրամը՝ բնաւ կարեւորութիւն չունի մարդուն «մեծ»
տիտղոսը տալու գործին մէջ: Պատմութիւնը կը հաս-
տատէ մեզի թէ Մեծ անունը հանողները հազուա-
դէպ է որ ոսկիի դէզեր ունեցողներն ըլլան: Որոնց

որ անունը՝ դարերու անհուն անշուղտը կտրելով՝ ե-
կած հասած է մինչեւ մեզի, անոնք դրամ ունենալու
տալիս առաւելութենէն շատ աւելի չքնաղ ձիրքեր
միացուցած են իրենց վրայ: Այդ ձիրքերը բազմազան
են, բայց կրնանք մէկ բառի մը, մէկ վանկի մը մէջ
ամփոփել զայն. — Սէ՛ր: Սէ՛րը հանդէպ մարդկու-
թեան, սէ՛րը զոր Աստուածամարդը քարոզեց եւ որ
հիմն է ամենէն մեծ բարեարութեանց:

Բարոյական միւս բոլոր ձիրքերը՝ հանճարը,
տաղանդը, դիւանագիտական մեծ ճարտարութիւնը,
ոյժը, կորովը, գիտութիւնները, ու նիւթական բոլոր
առաւելութիւնները՝ դրամը, մարմնական ոյժը, եւ-
այլն, օժանդակներն են այս գլխաւոր ձիրքին. օժան-
դակներ զորս մարդ կը գործածէ իր վեհ, իր ազնիւ,
իր բարձր նպատակը իրագործելու համար:

Այդ սէրը ունեցաւ Եգիպտահայ՝ դիւանագէտը,
որ սիրեց երկիրն՝ որուն զարգացման նուիրեց իր
կեանքն ամբողջ աճիքան արդիւնաւորապէս, ու սի-
րեց իր ազգը՝ որուն ապագայ սերունդը զարգացնե-
լու համար բարձրացուց Ա.-Նուպար Շահնազարեան
վարժարանը, բայց մենք չկրցանք յարգը գիտնալ այդ
Հաստատութեան ու պատճառ եղանք անոր փակուե-
լուն:

Այդ սէրը ունեցաւ Ենիգափուի համեստ քահա-
նան ալ, որ իր համեստ դիրքէն շատ աւելի մեծ գոր-
ծեր ըրաւ. իր աղքատասիրութեամբը հոգիներ ե-
րախտապարտ թողուց, իր խոնարհութեամբը սիրտեր
զրաւեց, ու իր համեստութեամբը ամբողջ հասարա-
կութեան մը ակնածանքին արժանացաւ: Ու ժողո-
վրդեան միահամուռ համակրութեան արտայայտու-
թիւնը, որ այնքան շքեղօրէն ի յայտ եկաւ իր յու-
ղարկաւորութեան օրը, միանգամ ընդ միշտ հերքեց

այն սխալ կարծիքը, թէ քահանայութեան մէջ դիրքի բարձրացում չկայ: Սիրտերու տիրելէ աւելի մեծ փառք կ'սյ. եւ Տ. Խաչատուր սիրտերու տիրեց:

Տարբեր միջավայրի, ընկերութեան բոլորովին տարբեր դասակարգերու մէջ ապրած այս երկու մարդոց վայելած մեծ համակրանքը ինքնին պերճախօս ապացոյց մը չէ թէ ժողովուրդը գիտէ գնահատել այն ամէն անձերը, որոնք իրենց պարտականութեան խորունկ գիտակցութիւնը ունին:

* * *

Պարտականութեան գիտակցութիւնը: Ո՛հ, հըր է այն մեր եկեղեցականաց քով ընդհանրապէս, եւ եպիսկոպոսներուն քով մասնաւորապէս:

Վարչական խորհրդակցութեանց dessousներուն մօտէն տեղեակ չեմ, ու որոշակի չեմ ալ գիտեր թէ նորապսակ Արարնեան եպիսկոպոսը ինչպիսի պայմաններ կ'առաջարկէ, երթալ հովուելու համար Վանայ անհովիւ թեմը: Արարնեան եպիսկոպոս իր վարդապետութեան ժամանակ պաշտօնէ փախչող եկեղեցական մը չէր: Միշտ գնացած էր հոն, ուր որ ղրկւած էր զինք կեդր. Վարչութիւնը: Ու մենք հաւատք ունինք թէ եպիսկոպոսական օծումը նոր շնորհք կուտայ վարդապետներուն, պարտականութեան գիտակցութիւնը կուտայ անոնց, եւ երբեք չի վերցնէր անոնց պարտաճանաչութեան ազնիւ զգացումը: (Չարամիտներ, սկեպտիկներ ասոր հակառակը կը պնդեն, բայց մենք չենք ուզեր չարամիտ ըլլալ): Ինչո՞ւ ուրեմն դժուարութիւններ կը հանէ, գիտողութիւններ կ'ընէ Ն. Սրբազնութիւն: Ինչո՞ւ առաջուան չափ փութկոտութիւն չի ցուցներ վազելու հոն ուր կը կոչէ զինքը պարտականութեան ձայնը:

Ըսի քիչ մը վերը, թէ մօտէն տեղեակ չեմ իր գիտողութեանց. բայց ինչ որ ըլլայ, երեւոյթներն հակառակ են իրեն: Եւ քանի որ Խառն ժողովոյ վերջին նիստին մէջ հաւաստիք տրուած է իրեն, թէ խնդրած դիւրութիւնները պիտի ընձեռուին, վստահ ենք թէ Տ. Ներսէս Սրբազան Արարնեան սիրով պիտի համակերպի վարչական որոշման, հոգալու համար Վանայ խեղճ ժողովրդին հոգեկան պէտքերը, բարեսէրներու թողլով հոգալ անոնց նիւթականը:

* * *

Օ՛հ, այդ նիւթական պէտքերը շատ ընդարձակ են, եւ հոգեկան պէտքերուն չափ ալ հարկեցուցիչ. որովհետեւ զուգընթաց են անոնք՝ հոգին ու մարմինը: «Ոչ միայն հացիւ կեցցէ մարդ», եւ փոխադարձաբար:

Օրաթերթերու մէջ կարդացինք անցեալ շաբթու Ս. Պատրիարք Հօր շրջաբերական յուզիչ գրութիւնը՝ մայրաքաղաքիս Հայ մեծաւորներուն ուղղուած: Այդ գրութեան մէջ կը նկարագրուի Վանի ժողովրդեան սրտակեղեք կացութիւնը: Սով չենք կրնար անուանել այն տեղի կացութիւնը, քանի որ ցորենի բացարձակ չգոյութենէն չէ որ կը տառապի ժողովուրդը, այլ դրամի չգոյութենէն, աղքատութենէն: Վան ասկէ շատ աւելի թանկութիւններ տեսած է, բայց երբեք ասկէ աւելի նեղուած չէր, որովհետեւ այն տեղի ժողովուրդը երբեք հիմակուան չափ կարօտը չէր քաշեր «անիրաւ մամոնային»:

Սրբազան Պատրիարքին սրտածմբիկ տողերը, վստահ ենք թէ բաւական պիտի ըլլան թրմուացնելու մեր հարուստներուն գթասիրութեան նուրբ թելերը, եւ փութացնելու զիրենք՝ օգնութեան ձեռք կարկառելու մեր հեռաւոր եղբայրներուն, որոնք ցամաք հացի մը կարօտը կը քաշեն, մինչ մենք հոս բարեկենդանի գուարճութեանց ծրագիրը կը կազմենք թերեւս:

* * *

Բարեկենդանի այդ գուարճութիւնները՝ որոնք կոչուած են պահ մը հանգչեցնելու մայրաքաղաքիս բազմալատակ գործառնութիւններէն մեր յոգնած ուղեղները, արդեօք կատարելապէս կը ծառայե՞ն իրենց նպատակին, թէ բոլորովին հակառակ արդիւնք մը կուտան, աւելի եւս յոգնեցնելով մեր միտքը, խանգարելով մեր առողջութիւնը, աւերելով մեր կազմուածքը, եւ որ չարագոյնն է աւերելով . . . մեր բարոյականը:

Աւա՛ղ, այս երկրորդ պարագան շատ աւելի ճիշդ է. որովհետեւ մենք գուարճանալ չենք գիտեր. գուարճութեանց մէջ չենք կրնար որոշել ազնիւր, օգտակարը, շահեկանը՝ ստորինէն, զծուծէն, անբարոյացնողէն:

Բարեկենդանի գոեհիլ զբօսանքներու այս խառնիճաղանձին միջոցին, խուժք մը ազնիւ տիկիւններ և օրիորդներ, իրենց սեռին պատիւ բերող անձնութիւններու մը եւ գթասիրութեամբ մը, զբօսանքներու է՛ն ազնիւր կը փութան մատակարարել մեզի. — Նուագահանդէս մը, որ կը հիացնէ էն անվարժ ականջն անգամ, կը բարձրացնէ մարդու հոգին, ազնիւ ներշնչումներ, վեհանձն ձկտումներ կուտայ անոր:

Միացեալին պարահանդէսը, որ այնքան մեծ հռչակ հանած էր ժամանակաւ, Պարոնեան իրաւամբ կը հեգնէր: «Պարեցէք, կ'ըսէր սուր եւ կծու հեգնութեամբ մը, պարեցէք, որպէս զի Փոքր Ասիոյ մեր ազգակիցներու նոր սերունդը դաստիարակուի:»

Մեր մեծ երգիծաբանին ջիղերուն դպած կէտն այն էր՝ որ պարահանդէսը, զոր անբարոյական բան մը կը համարէր, կը տրուէր է՛ն ազնիւ, է՛ն բարոյական նպատակի մը համար: Չէր կրնար ըմբռնել «Նըպատակը միջոցը կ'արդարացնէ» սկզբունքը, որ կը կիրարկուէր այդ պարագային:

Այսօր այդ առարկութիւնը երբեք կարելի չէ ընել Ազգ. Հիւանդանոցի հազարէ աւելի պատուաւարեալներուն ի նպատակ տրուած Նուագահանդէսին համար: Եթէ սուրբ է, վեհ է, ազնիւ է՝ Ազգին Տան, մեր Գծութեան Յարկին օգնելու նպատակը, նոյնքան ազնիւ, նոյնքան վեհ բան մըն է Նուագահանդէսը: Գեղարուեստի գլխաւոր մէկ ճիւղը չէ՞ երաժշտութիւնը: Ու երաժշտութեան հիասքանչ ազդեցութեան տակ չէ՞ որ կը թրծուան մարդու հոգիին է՛ն նուրբ թելերը: Կարելի՞ էր երեւակայել նուագահանդէսէ աւելի նպատակաւարմար բան մը, երբ խնդիր է գծութեան անոյշ զգացումը արթնցնել սրտերու մէջ:

Կը շնորհաւորենք Հօմ-Սքուլի նախկին Հայ սանուհիներու այս գեղեցիկ ձեւնարկը, զոր վստահ ենք թէ մեր հասարակութիւնը պիտի փութայ քաջալերել: Ասով, եթէ Հօմ-Սքուլի սանուհիք բարոյական փոխարինութիւն մը պիտի ստանան իրենց ջանքերուն, եթէ պիտի մխիթարուին Հիւանդանոցի պատուաւարեալները, պէտք է զիտնու թէ հասարակութիւնն ինքն է որ պիտի օգտուի ամենէն աւելի:

ԶԱՐԽԱՅՐ ԴՊԻՐ

Մ Տ Ի Ր

Մտիւ էյուպի վերի թաղի, վարի թաղի եւ օրքանձա թաղի վարժարանները: Հոս տարին 12 ամիս Թազ. Խորհուրդ կը փոխուի. վարի թաղինը վերի թաղը կ'ելլայ եւ վերի թաղինը վարի թաղը կ'իջնայ: Օրքանձա թաղին Թազ. Խորհուրդն ալ՝ որուն ներկայացուցիչն է գանձանակճին, ուր որ է հոն կը մնայ. (լսած էք հարկաւ, չուկան, հո՛ս, հո՛ն, միջակ հասակով, խրանքաւ մօրուքով, քթին մէջէն, «գանձանակճի՛ն է» պօռացող մարդուկ մը՝ Մեծ-Պահքի մէջ Գումգաբուի փողոցները պտըտող քանիսնձիներու թոնոյով): Երբ թաղականներ այսպէս «Դուք մէջէն, ես քովէն» կը պարեն (սկանջը խօսի Գրեգոր Զօհրապին՝ աղափրակիս իմզայով), ալ աշակերտներուն ուրիշ բան չի մնար, բայց միայն պարին ա՛մէն մէկ քառքիին եղանակները երգել, զոր շատ յաջողութեամբ ուսած են. այնպէս որ Թազ. Խորհուրդները միահամուռ նիստ մը ընելով, որոշեցին, ի վարձատրութիւն եւ ի քաջալերութիւն, բոլոր աշակերտաց գլուխները պսակել մէկ մէկ... հողէ գլխարկներով, որով

միանգամայն դիւղին է՛ն բանուկ արհեստը անուղղակի կերպով քաջալերած ըլլալու գոհունակութիւնը պիտի ունենան:

Մտիւ Պալատու Խորէնեան վարժարանը, որուն բոլոր դասատուներուն հասակները կարճ են, թէեւ սրտերնին երկայն (մեծ-սիրտ ըսել կ'ուզեմ). այնպէս որ ամենքն ալ վարժարանին տնօրէն ըլլալու փափաք ունենան: Այս դասատուներուն մէջէն չորս հատ մականուն ունեցողը յաղթանակը տարաւ. որովհետեւ իր մականուններուն չափ պաշտօններ առնելու յաջողութիւնը ունեցաւ: Տեսէ՛ք հիմայ. Մականուն՝ Ն. 1. Քրիսեան, Ն. 2. Քրիստափորեան, Ն. 3. Քիւրքճեան եւ Ն. 4. Գափամաճեան. Պաշտօն՝ Ն. 1. Թաղական, Ն. 2. Հոգաբարձու, Ն. 3. Տնօրէն եւ Ն. 4. Վարժապետ:

Անցեալները Արեւելիի Արէտը այս մարդը նմանցուցեր էր այն տեսակ մը նուագածուին, որ ինքն իր վրայ կը կրէ եւ կ'ածէ միանգամայն երաժշտական բազմատեսակ գործիներ, թմբուկ, ծնողայ, սրինգ, փանդիւ, երգեհոնիկ եւ որ ի կարգին, կը լսենք թէ Ուսումն. Խորհուրդը զօռչու պօռազանով մը այս նուագածու թաղական-Հոգաբարձու-Տնօրէն-Վարժապետը Պալատէն Պիք-քաղար պիտի զրկէ եղբւր...:

Հոս կը վերջանան մեր այցելութիւնները Ազգ. վարժարաններուն: Յաջորդեալ շաբթու ալ կ'այցելենք մասնաւոր մէկ քանի վարժարաններ, եւ այլ եւս վերջակէտը կը գնինք այս այցելութիւններուն, որոնք արդէն բաւական երկարեցան:

ՆՕՊԱՊ

ԳՐԱՆՆԵՐՈՒ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կարելի է մեզ ըսեն թէ «Գրպանի Բառարան» տեսած էինք, բայց դրպանի յատկութիւն լսած չէինք: Մեր հազած հագուստներն ամէն օր ձեւափոխել եւ իրր թէ կոկել կը ջանանք անընդհատ, աւելի վայելուչ եւ ճաշակուոր երեւնալու համար: Գոյներու յատկութիւնները ուսումնասիրելով եւ կերպաներու ազնուագոյններն նախադասելով, Եւրոպա մեղի անսպառ նորաձեւութիւններ կը զրկէ, մենք ալ կոյր զկուրայն անմիջապէս կը յարկնք ատոնց:

Այս պարագային մէջ ելթէ կայ անպատեհութիւն մը, այն ալ սա է թէ՛ մենք, Տնտեսագիտական քննադիր Տանդակդովնիս, նախկին տոկուն քթաններէն եւ ընտիր բրդեղէններէն՝ աժանը եւ աղէկը ըսելով, անզգալաբար մինչեւ խոտեղէնի իջանք, որուն պատճառաւ բարեկամներէս մին, անցեալները քիչ մնաց ցաւալի վտանդի մը պիտի ենթարկուէր:

Այս բարեկամս, վաթսուն զրուշի ֆրիզե բալթօ մը հազած, որ ամբողջովին բուրդէ է ըսած էին իրեն, Թրամվէյի տնօթի ձիու մը քովէն անուշադիր անցած պահուն, ուշիմ անասունը հազած բալթօյին պարզապէս խոտեղէն ըլլալն հասկնալով, թեւէն մեծկակ կտոր մը փնցունելով անորոշանօք կերեր էր. բայց անանասնորաւ

բար միսը հետը չէր վրցուցած, ի մեծ բարեբաղդութիւն մեր հէգ բարեկամին:

Եւ մինչդեռ հագուստներնուս այսպէս վերջին աստիճան կարեւորութիւն կուտանք, ատոնց գրպաններուն յատկութիւններն ուսումնասիրել ոչ ոքի մտքէն անցած է մինչեւ ցարդ. զի վերջապէս յայտնի է որ, իմ գրպաններս, միլիոնաւորով մը գրպաններուն չեն կրնար հաւասարիլ: Օրինակի համար, միլիոնատէրերու գրպանները բացարձակ հրամայել տալու յատկութիւնն ունին, մինչդեռ իմ գրպաններս, պաղատանօք աղաչել տալու յատկութիւններով օժտեալ են միայն:

Գրպան կայ որ մեղաւորը արդար կ'ընէ, գրպան ալ կայ որ իրաւունքի տէրը անիրաւ ցոյց կուտայ. ծակատէն գրպանները տրամութիւն կ'ազդեն դորձածողին, եւ նիւար գրպաններու տէր եղողը թոքախտ ըլլալու ենթակայ է միշտ. կան գրպաններ, որ ամենէն քաղաքավար ու ամէկոտ մարդն անգամ, վերջին աստիճան «ուզանբերան» կ'ընեն:

Մէկ խօսքով, ստախօսութիւնը, յափշտակութիւնը, վեհանձնութիւնը, նախանձը, վերջապէս ամէն մոլուկութիւն եւ առաքելութիւն, գրպաններու յատկութիւններ են, կ'ըսէ հոգեւորական Բօմ Տը Թեռ, եւ իրաւունք ալ ունի:

Կարգ մը գրպաններ ալ կան, որոնց յատկութիւնները պարագաներու բերմամբ, յարատեւ փոփոխման ենթակայ են. կը նայիս որ այսօր մեղամաղձոտ տխրութիւն կ'ազդեն, իսկ հետեւեալ օրը զուարթագին ուրախութիւն, Հիւանդանոցի օրացոյցներուն նման, որոնք մերթ պարզ մերթ անձրեւ, եւ օրուան երգուելիք շարականները նշանակելով տարին կը լրացնեն:

Ահա այս կարգի փոփոխական գրպաններու տէր Արսէն աղան, առջի գիշեր ժամը մէկ ու կէսին ատենները՝ ըստ սովորականին, գինետունէն տունը վերադարձին, կ'ընէ սանդուղին գլուխէն ամուսինը դիմաւորելով ըսաւ.

— Բարի իրիկուն, Արսէն աղա, ո՞ւր է, աս իրիկուն ձուկ պիտի բերէիր տէ պիտի տապկէի:

— Վազ անցիր աստ՝. հիմակուան ձուկերը ուսուելու բաներ են:

— Բէք թօհաֆ էս, Արսէն աղա, հապա երէկ գիշեր վաղը իրիկուն ձուկ, առնեմ, տաք տաք թալան բէք աղուոր կ'ըլլայ ըսիր:

— Երէկ գիշեր անանկ բան մըն էր ըսի, կէճէլիկս ո՞ւր է:

— Ներսի օտան սէտիրին վրան է, անցիր հանուէ տէ, ես ալ կերակուրը վրայ դնեմ:

— Տահա կանուխ է, աս ատեն կերակուր կ'ուտուի, հէլէ քանի մը ըսի իմենք:

Տիկին Բրաբրոն օգին ըլլալը ընկելով, սեղանին վրայ դրաւ, եւ երկու գաւաթ լեցնելով, ամուսնոյն ըսաւ.

— Արսէն աղա, սա Պոյաճիգեղին գործը լմնացի՞ր:

— Պոյաճիգեղին գործը ինչ է:

— Հապա առջի իրիկուն, Պոյաճիգեղ երթամ տէ, ամուսնուս տուն մը բռնեմ ըսիր:

— Առջի իրիկուն անանկ բան մըն էր ըսի. հիմայ ատոր պոչէն չեն բռներ երթար ես...:

— Ըսել է քի, Փիստանցուս ալ չպիտի առնես:

— Նասը՛լ Փիստանցու:

— Վո՛ւյ, հիմա խելքիս կուգայ. քա, անցած չաթ-թու դուն չըսի՞ր որ, դուրս ելլելու Փիստանց բէք հինցեր է, տեղ մը աղէկ խուճաշ մը տեսայ, առնեմ տէ Փիստան մը կարել տուր տէջի՛...:

— Նայէ ինչեր կ'ըսէ, անցած չաթ-թու ես անանկ բան մըն էր ըսի. Աւետարանէն թուղթ չի պատեցի՞նք ես, դուն սրկէ ըսի մը լեցուր:

— Վախմամ, չիֆթ մը պօթին առնեմ ըսելդ ալ մոռցար:

— Ես քեզի պօթին առնեմ ե՞րբ ըսի:

— Տասը հինգ օր առաջ, վերի բէնճիրէյին առջին նստեր էինք, դուն ըսիր քի, պօթիններդ բէք է հինցեր քեզի չիֆթ մը պօթին առնեմ, ա՛ս ալ մոռցար:

— Տասը հինգ օր առաջ ես անանկ բան մըն էր ըսի. հիմայ վաղը դուրս չես ելլար կոր ես, հայտէ դուն սա կերակուրը հազըր ըրէ տէ, լօխմա մը բան ուտենք:

— Նասը՛լ կերակուր...:

— Նասը՛լ կերակուր մի՛... տահա տէմին դուն կ'ըսէիր կոր քի, վար իջնամ կերակուրը տաքը դնեմ:

— Ես ալ տէմին անանկ բան մըն էր ըսի. փորդ անօթի է նէ, ինչիւր, տաքցու կեր:

— Էյլէնճէյի մ'ելլար, Բրաբրոն, առտուընէ պէրի տասը բարայի հացով, քսան բարայի բաւորմա կերեր եմ:

— Աղէկ միտքս եկաւ, բաստըրմա առնեմ ըսիր, ո՞ւր է:

— Էյ, իշտէ չկրցինք առնելու, ի՞նչ ընեմ...:

— Քա՛, դուն ինտո՞ր մարդ ես, մէկ սահաթդ մէկալին ույմիչ չըլլար. տասը սարուան կնիկդ եմ, տահա ինչ թապիյէթի տէր ըլլալդ չի սովորեցայ. պազի կ'ելլաս ես չուզած օխաներով պարպունեա ձուկը կը խաւրես,

պազի ալ բալամուտ ձուկ մը առ կ'ըսեմ, չես առներ. կծծի բնաւորութեան տէր ալ չես. անցեալ օր ես կէս օխա եազ ուզեցի, դուն կացիր տասը օխան մէկտեղ զըրկեցիր. սա դուն ինտո՞ր մարդ ես, ինծի հասկցուր նայիմ:

— Ի՞նչ ըսեմ կնիկ, ես այնպիսի մարդ մըն եմ որ, միշտ առատաձեռն ըլլալ կը փափաքիմ. բայց գրպաններուս տրամադրութեան ներքեւ գտնուելուս, ստիպուած եմ համակերպիլ անոնց ցոյց տալիք ուղղութեան:

Գրպաններուս մէջ ստակ գտնուած ատենը, տան մէջի պէտք եղածները ես քեզի չեմ հարցուներ. չեղած ատենն ալ խոստացածներս ինչու չբերելս եթէ ինծի չհարցունես, մենք կատարելապէս երջանիկ կ'ըլլանք. սա պէտք է գիտնաս, որ իմ գրպաններս զիս մերթ տխուր եւ մերթ զուարթ երեւցնելու յատկութիւնն ունին:

— Էյ զահէր գրպաններդ կը խառնուին քեզի:

— Հապա՛, մարդուս գրպանը լեցուն ըլլայ նէ՛ աղէկ մարդ է, պօշ եղա՞ւ մի, երեսը մի նայիր, գէշ մարդ է:

— Վայնի վրաս, քա, ես ի՞նչ մեղաց տէր եմ եղեր որ օր մը օրանց ճէպս լեցուն եղած չէ:

— Անոր ալ խօսալը կայ, կնիկ, Աստուած թողութիւն շնորհեսցէ կ'ըսեմ, արձակումդ կը ստանաս:

— Նայէ՛, քանի մը զրուշ տամ տէ վրադ գտնուիր մեղաց տէր չըլլաս, կ'ըսես:

— Այդ ըսածդ գրպաններու յատկութենէն կախումն ունի, ես միայն ուզած ատենդ պօլ պօլ արձակում կրնամ տալ :

— Քա չըսե՞ս, ատ հիսապով, ես տահա ամիսներով մեղաց տէր պիտի մնամ :

— Իշտէ արձակումդ կուտամ կոր ես :

— Աման դուն ա՛լ . . . ես չոր արձակումը ի՞նչ ընեմ, հէմէն գրպաններու յատկութիւնը ինծի ողորմի, որ իմ ալ երեսս խնդայ ըսելով, կերակուրը տաքցնելու համար խոհանոց իջաւ մեր Բրաբրին հանըմը, քիթին տակէն գրպաններու յատկութեանց կարճառօտ աղօթք մը մըմնջելով :

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ՍԻՐՏԸ ԵՐԱԾ ՏԻՇԼԷԿ ՄԸ

(Շարունակութիւն քիւ 31էն եւ վերջ)

Աչքերնիդ լո՛յս . — Ձորս չարաթէ ի վեր՝ Տիշլէկին չանչանութենէն քաշած գլխու ցաւերնուդ վերջը եկաւ :

Մինակ, կեցիք որ պատմութեանս թելը գտնեմ :

Անշուշտ չէք մոռցած այն աղէտալի վայրկեանը՝ երբ, ճաշարանին մէջ, արհեստական ակոսներու վերի մասը երկու կտոր ըլլալով, մահուան դողերու մատնուած եւ քրտինքներու մէջ լողալով՝ ինքզինքս դուրս նետեցի եւ շունչս առի Նալպանտ—Տիշլէին սենեակը : Թէ որ Աստուծո՛վ չվախայի, հաւատացէք որ նոյն վայրկեանին աթոռը գլխուն իջնցնելով շանատակ պիտի հանէի, բայց . . . խոհեմութիւն :

Հանեցի գրպանէս խորտակուած հատորը, եւ իրեն ցոյց տալով՝ կերպով մը ըսել ուզեցի — « Հաւնեցա՞ր կերած . . . քաքաօիդ » : Բայց զի լցցի բանն որ ասացաւ թէ « Աստուծո՛վ նէտէն առանձնը, չուլ տա կիյէր սալանը », ինք փոխանակ քիչ մը կարմրելու, փոխանակ դառն վիճակիս վրայ արգահատանք մը զգալու, ամենայն լիըութեամբ խառնուած սկսաւ սա լեզուաւ յանդիմանութիւն մը ուղղել ինծի :

— Ամա՛ս՝ մարդու չաթմիշ ըրինք հա՛, Պէ՛ մարդ Աստուծոյ, դուն հիշ չենլիք չե՞ս մի տեսեր, պարէ առաջ կերակուր ծամել սովորէիր տէ՛ անկէց ետքը թախըմ չի՛նել տայիր : Բո՛ւհ, մե՛ղք, հազար մե՛ղք քաշած զահմէթիս (սանքի պապաիդ հոգնէն՝ պէտիշէվա չինեցիր) : Շունա պաք պէ՛, սիրտս անոր համար կէրի քի, ինծի պէս վարպետին (վա՛յ գլխուդ մէջը ըլլայ) չինած չէիկի պէս ակոսներուն՝ 24 սաթովան մէջ էճելը մտեր լըմընցուցեր ես . աղէկ ա՛, հիմայ ի՞նչ երես սուռաթով ելեր եկեր ես ինծի :

Ոոստովանեցէք որ, իմ տեղս եթէ Անտոն Անապատականն ալ եղած ըլլար, համբերութիւնը սպառելով աս սոյթարիին գանկը իրաւ կը ջախջախէր . սակայն ի՞նչ ընէի որ « Քաթըն պասմըլ ալաղըմ » :

Ձերկարեմ, գործը անուշի բռնելով :

— Գուզում վարպետ, ըսի, եանկընա էլիպզէ իլէ կիթմէզլէր . իմ սրտիս կրակը ինծի հերթէ եւ, խաթ մըն

ալ դուն պարէ ալէֆ մի՛ տար տէ սըվոր ճարը նայէ, ես քու զահմէթդ պարապը չեմ հաներ :

— Հասկցանք ամա, ատիկա փակցունելու համար խազան վառելու է : Տիշլէներուն խազանը ձեր տունի չամաչըրին խազանը չըմանիր, է՛ն քիչը ոսկիէն պակաս չըլլար : Հէմ էկու նայէ քի, ախսի պիտի ըլլայ ես, այս չարթու հիշ խազանի գործ չունիմ :

Ալ սկսայ միտքովս ըսել. — Հա՛յ, խազանդ ալ դըլուխդ փարատի, պողատադ ալ զլուխդ անցնի, թէքնէդ ալ, էփոցդ ալ, թէխնէլիքդ ալ, դուն ալ . . . քեզի տիշճի տէյի օթթան ձգողն ալ : Բայց իմ գործս անէժը կարգալով չէր լմընար, ուստի հանեցի Օամ . ոսկի մը տուի որպէս զի ելնէ, խազա՛ն է, թէնճիքէ՞ է, ինչ զըլըմ է նէ՛ վառելով գործս տեսնէ : Գիտէ՞ք ա՛, փարային երեսը տաք կըլլայ, կըսեն : Մեր Տիշլէն ալ ոսկին առածին պէս՝ չէնքին վերնայարկը ելաւ . ես կը յուսայի թէ խազանը վառելու գացած է, երբ, քանի մը վայրկեան յետոյ վար իջաւ, ձեռքը մինի մինի օրիորդի մը ձեռքերուն արժանի կարի սիրուն կողով մը բռնած, որուն մէջէն սկսաւ կարգաւ հանել՝ տեսիլ ու ճախարակ, մըկըրատ եւ մատնոց, ի սկզբան այնպէս կարծեցի թէ՛ իր բանթօլնին պատըռտած կարկտանը կարելու համար էր : Որչա՛փ սխալ . — Կրնա՞ք երեւակայել թէ ի՞նչ բանի պիտի գործածէր ատոնք : Կեցիք ես պատմեմ : Հաստը կէկ սեւ դերձան մը ասեղին անցունելէ յետոյ, ոտքի ելաւ, կոտրած ակոսայի հատորներուն եզերքները մեքենայով ծակծկեց եւ ապա սկսաւ դերձանով մը դէմ տռ դէմ խրխրօ քեյեյի ընել, ինչ որ հինգ վայրկեանէն լըմընցաւ : Փորձեցի եւ տեսայ որ, իրաւ, առժամապէս գործածելու համար ոչինչէն աղէկ էր, սակայն, կոտրած ըլլալուն հետեւանօք քիչ մը թուլցած էր, եւ իրարու վրայ երկու խօսք ըրածիս պէս՝ իսկոյն բերնէս դուրս կը նետուէր : Ուստի գիտողութիւն ըրի :

— Անոր ալ ճարը կայ, ըսաւ Նարուքոգոնոսորեան ամբարտաւանութեամբ, ու երկու սիկառի թուղթ առնելով՝ քառուղին խոռոչներուն մէջ տեղաւորեց : Այս առժամանակեայ դարմանին, այսինքն՝ թել մը դերձանի ու սիկառի երկու թղթին համար կիւզէլիմ ոսկի մը ցընծացի : Միայն թէ, ինքը իբրեւ պարկեշտ մարդ, (վրաս գրէ), հաստատ խոստում տուաւ որ, խազան վառած օրը ինծի լուր ընելով՝ կոտրտած ակոսներս անփշրելի եւ անխոցելի, անառիկ եւ անդիմադրելի, անխախտելի եւ անբռնաբարելի եղանակաւ իմն չինէ ու չտկէ :

Ա՛խ, այս գործողութիւնը, հաւատացէք, մէկ ամսուան մէջ 2—3 անգամ կրկնուեցաւ, աւելորդ է ըսել . . . միշտ միեւնոյն չղփազութեամբ եւ (հառամ գէհիր ըլլայ) ամէն անգամուն ալ կէս կէս ոսկի վճարելու պայմանաւ : Եւ դարձեալ՝ ո՛չ կերած հացս հաց էր, ո՛չ ձայնս ձայն, եւ ո՛չ ալ խօսքս խօսք : Ի մի բան՝ կենդանի նահատակ մ'էի դարձած, չգիտեմ ո՞ր չգործած մեղացս համար : Յուսահատութիւն, կիրք, շուարում՝ ծախսած ստակներու փոխարէն կրած աստապանքներս, ամենուն ծաղրին եւ հեգնութեան առարկայ եղած ըլլալու անմխիթարելի ցաւս՝ հալեցուցած եւ մաշեցուցած էին զիս, երբ . . . Աստուած պիտի ընէ ես՝, Դեկտեմ-

բեր ամսոյ վերջերն էր (աղէկ ուշադրութիւն ըրէք), առաւօտ մը, կամուրջին վրայ, քանի մը բարեկամներ զիս զիմաւորելով կ'ըսեն .

— Տիշէկեա՛ն, իմացա՛ր, քուկին զաւուրը Տիշիդ չիկա՞յ, սէր սէֆիլ, ետիմախով կ'օղանով պառկեր է :

— Ինչո՞ւ, ի՞նչ եղաւ որ, հարցուցի՝ կարեկցութիւն կեղծելով :

— Ետ՛, խեղճ մարդուն լինաւորը ուռած, 32 ակոսն մէկէն կը ցաւին, չէնէն չրացուիր, 48 սաաթ է մէկ ծանի կը պոռայ, պաղի պաղի ալ ցաւէն խնդրութեան պէս լան մը կուգայ կոր վրան եւ ինքզինքը փողոց կը նետէ :

— Հէմէն Տէրը ինք ողորմի տէ, բսի, բրած քարիֆ-նէրը դիմացը բերէ : Հայ զաւուրը մարդ, ֆուխարէ պապանի, հէմ ալ, եանի էլլայ մեռնի նէ՛ : սանքիմ ալխարհք պիտի լայ . . . (որ, Աստուած այս բարիքը ինչո՞ւ տաւ ինչո՞ւ առաջ չբրաւ) :

Այս խօսակցութիւնը տեղի կունենար անցեալ Դեկ. 28 ին : Ուստի 1—2 օր ալ համբերելով, կեանքիս մէջ չբրած մէկ բանս փորձեցի . այսինքն՝ Կաղանդի առթիւ կէս մը նուէր, կէս մը բարեմաղթութիւն եւ կէս մըն ալ իր ցաւակցութիւն՝ ոտանաւոր-ուզերձ մը զրկեցի իրեն՝ իրրեւ զերազոյն սփոփանք եւ անխոխարինելի միութարութիւն՝ այդ կէպէրէճէք մարդուն ձեռքէն իմ քաշած անհատնում զրկանացի ու տառապանքներու :

ՏԻՇԷԿԵԱՆ

Ն Ա Մ Ա Կ

Սիրելի Տիշէկեան

Թէմպէքին ու անդուր հաւասար ճարտարութեամբ ծախելովը համաւաւոր, պաղլիղը շաքարէն զանազանելու մեծ կարողութեամբը նշանաւոր, բնկերաբանական եւ իմաստասիրական տողջ հայեացքներովը պանծալի, ձկնկիթին եւ նարինջին լաւ տեսակը միակ ճանչցող, աքլօրը եւ ջորին բեղմնաւորելու խորհրդաւոր արհեստին տեղեակ եղող մեր Խ. բարեկամը, որոյ ծնած օրէն ֆեռնիկները ածանցած եւ փոշաները սուղցած են, այդ գերահանճար բարեկամին ահա անցեալ օր Ս. Սարգսի կեանքը կարգադրած տանն այնչափ կը հիանայ որ՝ վերջապէս կ'որոշէ գէթ անուշով նմանիլ անոր, եւ կուզէ իր նոր անուանակոչութիւնը նուիրագործել, վաղը բարեկամական ժամանց մը պատրաստելով : Կը խնդրեմ, փութացէք գալ լաւ իմն համոզուելու բամպակին նօսը ըլլալուն անհերքելի ճշմարտութեան :

Կը հաւատամ որ շատ զոհ պիտի ըլլաք . մանաւանդ որ կը հաւատան թէ Արթուրապաիւ միւսիւ Բօլը, իրր ներկայից գերազոյն արժանաւորը, աթոռի մը վրայ ելլելով վսեմօրէն պիտի յայտարարէ իր ամուսնութիւնը, որ կարծեմ տեղի պիտի ունենայ Ծոպազատիկն ստաջին օրը եւ կամ Յունական Կաղանդին երկրորդ օրը : Տարակուսիլ

պէտք չէ անշուշտ թէ այդ ամուսնութիւնը արթորական ցեղին համար նոր օրհնութիւն մը պիտի ըլլայ անձան եւ բարդաւանման տեսակէտով :

Մաղթելով չնորհ եւ իմաստութիւն սոյն ձախաւել բարեկամաց, մնամ քոյդ

ՀԱՋԱՐ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

ՍԻՋՆՈՐԴ ԿԻՆԵՐԸ

Գ .

(Շարունակութիւն 31 թիւէն եւ վերջ)

Պէտք չունինք պատմելու թէ աղջկան եւ թէ մանչուն կողմանէ ալ զղացած ուրախութիւննին . նամանաւանդ աղջկան կողմը որ առանց հարցնելու փնտռելու, ուրախութիւն լուրը առնելուն պէս վայրկեանական հաւանութիւն տուած էին : Ալ հասկցէք թէ ո՛ր տատիճան խեղճ մարդը խարուած է սաղայել կնկան շողոքորթութենէն :

Հիմայ կարգը կուգայ աղուն խօսք բանալու : Ո՞ր կէ սկսիս . աղայ մը որ դեռ կամուրջէն անցնելու ժամանակ 10 բարա պէտք ըլլալը չի գիտիր :

Իրիկուն է, ժողովուած են սենեակին մէջ, Կարեանէ հանրմին մէկ նշանին վրայ Ա. . . աղան դուրս կ'ելլէ :

— Սանկ մօտս եկուր նայիմ, տղաս :

— Ի՞նչ կայ, մայրիկ :

— Քեզի պիտի կարգենք :

— Աման պէ՛ դուն ալ, էյլէնճէլի՞ ելար հետս, պօթիւններս հինցեր է, ես ան կը մտաւամ կոր . . . դուն կարգուէ, դուն քի սա նեղութենէն ազատինք :

— Ծօ՛ խնդ, քեզի 200 օսկիով աղջիկ մը գտանք, չէ մ'ըսեր, ծօ՛ :

— Պէ ճանրմ, հիմակ էյլէնճէլի վախի՞թ է. էս կնիկը ի՞նչ պիտի ընեմ :

— Սալամուրան դի՛ր . սա հայրանին ըսածը նայէ, հէմէն ամէնը ի՞նչ կ'ընեն նէ դուն ալ ան : Խնդր նայէ, հէմէն չապուճախ ալ հարանիք, 200 հաա ալ կարմիր . . .

— Իրա՞ւ կ'ըսես կոր, քա մայրիկ :

— Ծօ՛, չե՛ս հաւատար կոր :

— Հաւատար բան չէ քի, էյլէր իրաւ է նէ խօսք տուէք ամա . . . (Ինծի մէկ կողմ ձգեցէք սիրելի ընթերցողներ, բայց դուք ըլլաք կը մերժէ՞ք այսպիսի առաջարկ մը) :

— Ամանը զամանը չկայ, հա ըսէ, լմնցուր :

— Էլ խօսք-կա՞պ :

— Հայրիկդ 6 օսկի վերցուց ֆայիլով :

— Ինչո՞ւ անանկ է նէ լօթին մը չաւներ կոր ոտքիս :

— Ամէն պան սրբայի պիտի մտնայ, տղաս :

Ալ ամէն բան լմնցած է, երկու կողմանէ ալ հաւանութիւն տուած են : Առ այժմ 2 ամսուան համար Ա. . . աղայի վաճառատան վարձու ծառաներ կը փնտռուին, աղջկան կողմը չլացնելու համար :

* * *

Քանի մ'օրեր կ'անցնին։ Մեր Ֆիլօրիկ առաւուն առիթէն օգտուելով, արեւն քրտինք թափելով, վրդր վրդր մէջմը հոս մէջմը հոն կը վազէ, առանց ունէ աշխատութիւն կամ ճիզվիթութիւն խնայելու, մինչեւ որ որոշում կը տրուի Կիրակի օրը խօսք-կատար ասնելու։

Կիրակի օր է, շրջաշրջա երկու կողք Գ... աղային դրանը առջին կանգ կ'առնէ։

— Վո՛ւշ, մայրիկ, էկան, էկան... չուտ ըրէք, սեղանը վերցուցէք։

— Վա՛յ մեղքիս, զայէր քուններին չտարաւ... (Քուն տանելիք բա՛ն է)։

Կառքին դռները լացուելով, նախ եւ առաջ Ֆիլօրիկ հանրմը պաշտօնական ակնոցը քթին վրայ, համատարէն լարեւ տալով ներս կը մտնէ, ու ամենէն առաջ ֆանաքին վրայ կը բազմի։ Միւսներն ալ յաջորդաբար բարեւելով նոյնը կ'ընեն։

Իրենց եղած պատիւներէն ու հրամցումներէն յետոյ, Ֆիլօրիկ հանրմը օտքի ելլելու համարձակութիւնը կ'ունենայ, ու Կարենէն հանրմին ձեռքէն աղամանդազարդ 10 ոսկինոց ապարաջանն առնելով օրիորդին ձեռքը կ'անցնէ, «Աստուած թամամին հասցնէ» ըսելով։

Քիչ յետոյ, Տիւրիւկ հանրմ եւ Գ. աղա զուրսը իրարու հետ կը խօսակցէին։

— Տեսա՞ր, կնիկ, Ֆիլօրիկ հանրմին ըսածին խտար ալ եկաւ եկաւ. աղա որ տէլիխանը, բերածին ալ պզտիկ բան չէ, ձեռքը նետուս նէ 10 ոսկի կ'ընէ, (եթէ այդ ըրած գուշակութեանդ պէս ապառնին ալ գուշակէիր...) ես ըսի քեզի քի, հարցնել փնտուել պէտք չէ, չեղա՞ւ մի խօսքս։

— Է՛, Աստուծոյ աշկին մոռնիմ, Աստուած ինչի՞ խառիր չէ։

Այս խօսակցութենէն ետք՝ ներս կը մտնեն սենեակէն։

— Խօսեցէ՛ք տիկին։

— Ի՞նչ խօսինք, ալ կամաց կամաց երթանք։

— Աճէ՛ւ ըրիք։

— Էյ իշաէ, սանկ նանկ թախ քի երթանք նէ օրն իրիկուն կ'ըլլայ։

Ֆիլօրիկ հանրմ. — Է՛յ, Տիւրիւկ հանրմ, ասկէ վերջ այնչափ կը տեսնուիք ո՛ր։

Տիւրիւկ հանրմ. — Իշալլահ։

Ու նորէն իրարու քաղաքավարական ձեւերով բարեւներ տալով, կառքերը կը նետուին, վասն զի կառապանները 3 փամէն աւելի հրաման չէին տուած...

Հիմակ՝ ալ վերջին գործողութեան հասած են։ 15 օր ետքը 200 ոսկիները միւսիւ կ.ին ձեռքը կը համրուին որ չէր հաւատար իրենը ըլլալը այդ ստակներուն, ու Պօն Մարշէի «մանդըր» կարծելով, համրած միջոցին ձեռքին մէջ մէկիկ մէկիկ կը դարձնէր, ստուգելու համար թէ՛ արդեօք իրա՛ւ այն ոսկիներն են, որ քանի մ'օր ետքը մեծ գեր մը սքիտի կատարեն իրենց խանութը կանգուն պահելով, ու միւս կողմանէ ալ հիմնայատակ պիտի ընեն առն մը, զոր կարողացած է կանգնել աշխատասէր ու լարի մարդ մը, եւ համեստ ընտանիքով մը կենակցիլ, իւր ապագան ալ քիչ շատ ապահովելով։

* * *

Չերկարենք. միւսիւ կ., ինչպէս որ այդ ստակները կը համրուին ձեռքին մէջ, նոյն ձեւով ալ միւս ձեռքով հօրը ափին մէջ կը համրէ։

Ա՛լ հարսնիքի պատրաստութիւն. ամիսէ մը ետքը հարսնիք, Ս. Յակոբը եկաւ. չմոռնա՛ք բսելու փոխանակագրին ժամանակն ալ եկաւ. Ու հարսնիքէն առաջ Ա. աղան փոխանակագիրը կը վճարէ շոխնկ շոխնկ, մինչեւ անգամ գրամատոն պաշտօնեային աղաւորիկ ապխաղքս մը կուտայ, օր մը ետքը գալուն համար։

Հարսնիքը կը կատարուի բաւական չէնք չնորձք, վասն զի Գ. աղային մէկ հատիկ աղջիկը ըլլալով բան մը չէր խնայած, սիրաւ չկոտրելով հարս գրկելու համար։

Օրիորդը՝ որ քիչ շատ ուսումնական եւ սխիւղիկ կը համարուէր, քանի մ'օրէն գործը կը կուտէ, բայց ի՞նչ օգուտ. մինչեւ անգամ չուղեր իւր ամուսնոյն բացօթի։

Ամիս մը յետոյ՝ աղջկանը քեռնիմ մեծ հոս մը երեսան կ'ելլէ (?). վասն զի գրամը լմնցած էր, եւ մինչեւ անգամ աղջիկը հօրը տունը խրկելու կը համարձակին, անտուկն ալ ետեւէն։

Իրիկուն Գ. աղան տուն վերադառնալուն, երբ աղջիկը ու կինը արտում տխուր նստած կը տեսնէ, եւ աղքին ծայրով ալ սնտուկը կը նշմարէ, կրնա՞ք երեւակայել թէ ինչ կ'ըզայ։

Տիւրիւկ հանրմը, լալով սղալով հազիւ հազ կրնայ եզելութիւնը պատմել. օրիորդը որ հիմալ տիկին եղած է, միւս սենեակը երթալով կը մարի, իսկ Գ. աղան վայրկեանաբար կաթուածահար կը մեռնի։

* * *

Ես՝ ա՛լ հոս չեմ սիրելի ընթերցողներ, ձեր խղճին կը թողում մանչուն հօրն ու մօր, եւ միջնորդ կնոջ յարմար դատած պատիմնիդ։

Մանչը մէկ կողմ պէտք է ձգէք, վասն զի կարծեմ առաջուրէն ըսի թէ կամուրջէն անցնելու համար 10 բարա պէտք ըլլալը չի գիտեր։

* * *

Հիմա խօսքը մէջերնիս, շատ կ'աղաչեմ, սա մեր միջնորդ Թագուհի տուտուն չիմանայ. վասն զի այս օրերս ինծի ալ 500 ոսկիով աղջիկ մը պիտի գտնէ. եթէ մէկ հատ ուղակաւ ըլլայ չեմ առնիր։ Եթէ կ'ուզէք փորձեցէք, ասկից գտա ո՛ւր փախչելու է ձեռքէն, գիտէ՞ք ես՝ սա միջնորդ կիներուն ի՞նչ անաստուած, ու վերջապէս ի՞նչ... ըլլալին. (բացատրութիւնները յարգելի են... եթէ կան)։

Պ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԷԼԷՆԻՆ ԹԷ ՄԱՆՆԻԿԸ

Արշակ պիտի նշանանուէր Էլէնիին հետ։ Մօրը այնչափ աղաչանքը պաղատանքը, այնչափ ընդդիմութիւնները օգուտ մը չէին ըրած։ Էլէնին իր հրապուրիչ ձեւերով, զիւթիչ նայուածքով, հազար տեսակ սիրոյ խօստումներով զղխած էր զինքը։ Աղջկան մայրն ալ, իր կարգին, քաջալերած էր զայն իր ընթացքին մէջ։ Տղուն

մայրը հազարումէկ յորդորներով կ'աշխատէր համոզել զինքը, որ ետ կենայ այդ գաղափարէն. ի զուր մէջ կը բերէր իրական օրինակներ, զորս ներկայացնողներն ալ, իրեն պէս ափ յափոյ որոշում տուած էին, բայց յետոյ տեսած էին եւ համոզուած որ խաբած են զիրենք այդ ջոճանները: Մայրը կ'առաջարկէր իրեն՝ ամուսնանալ իրենց թաղին մէջէն Մաննիկ անուն Հայ աղջկան հետ, որ թէ՛ պարկեշտ եւ թէ՛ աշխատասէր էր, եւ գեղեցկութեան մասին ալ էլէնիէն վար չէր մնար: Բայց Արշակ անորոգութիւն կը մնար: Էլէնի իր հոռոյիքն ազնւաստներով հրապուրած էր զինքը, եւ կարելի չէր հրաժարիլ անկէ:

Արշակ վերջապէս նշանը զրկեց. 10 ոսկինոց ոսկի մատանի մը, եւ ինք ալ փոխադարձ ընդունեցաւ արծաթ եւ ոսկեզօծեալ մատանի մը: Նշանուելէն ի վեր ամիս մ'անցած էր, եւ էլէնին հիւանդացաւ եւ անկողին ինկաւ. հակառակ իր բացարձակ կամքին եւ փափաքին, բնաւ չթոյլատրեցին իրեն որ վերը հիւանդին քովը ելլայ, առարկելով որ բժիշկը բացարձակապէս արգելած էր հիւանդին քով մարդ մտնելը: Արշակ ակամայ ասոր ալ համակերպեցաւ, եւ երբ նշանածը 15 օրէն ոտքի վրայ ելաւ, զարմանքով տեսաւ որ այդչափ քիչ օրուան հիւանդութիւն մը առած տարած էր նշանածին մարմնական գիրութիւն: Էլէնին քիչ քիչ վրայ եկաւ, դէմքը նախկին գիրութիւնն ստացաւ. բայց իր մարմնական գիրութիւնը չվերստացաւ:

Ձմեռնային երեկոյթներու ժամանակն էր, եւ Արշակ 15 օրէն պիտի ամուսնանար. յոյն ընտանիքէ մը երեկոյթի հրաւիրուած էին թէ՛ ինք եւ թէ՛ նշանածը: Արշակ կը փայլէր յոյն ընտանիքին մէջ, կը հպարտանար իր յոյն նշանածովը, իր քովը նստող տարեկիցի մը հետ խօսակցութեան բռնուած էր, եւ մերթ ընդ մերթ ակնարկները կ'ուղղէր նշանածին կողմը, եւ ահա զարմանքով տեսաւ որ էլէնին, նշանացի խօսակցութեան բռնուած էր Թօտորաքիմու անուն յոյն երիտասարդի մը հետ, եւ անոր հրապուրներ կը շոյալէր: Սկսաւ առանց զգացունել տալու աչքին ծայրովը հետեւիլ անոնց. երկու վայրկեան չանցած, էլէնին ոտքի կանգնեցաւ եւ սենեակէն դուրս ելաւ. վայրկեան մ'եւ, եւ ահա Թօտորին ալ, իր կարգին, ոտքի ելաւ եւ կը պատրաստուէր սենեակէն դուրս ելլելու, երբ իր մայրը որ վերի կարգը նստած էր, առանց անցած դարձածէն տեղեկութիւն ունենալու, զինքը իր քովը կանչեց, եւ սկսաւ ականջէն բան մը փսփոսել: Արշակի հետաքրքրութիւնը չափ չուներ, տեղէն ելաւ, եւ սկսաւ նշանածին գնացած կողմը երթալ: Սալօնին հանդիպակաց սենեակին դուռը կիսաբաց գտաւ, եւ խարխալելով ներս մտաւ. մութին մէջը նշմարեց որ նշանածը պատուհանին առջեւ կեցած է, եւ փողոցին լապտերը անոր դէմքը մի քիչ կը ցոլցունէ մութին մէջ, էլէնին երբ ոտնաձայն մ'առաւ դէպ ի առաջ եկաւ, եւ երկու ձեռքը Արշակին պարանոցին փաթթելով սկսաւ համբոյրներով ողողել անոր դէմքը, եւ միեւնոյն ատեն մրմնջել, «Թօտորաքիմու փսիսուլամու»: Սրտէն զարնուած ի պէս գեղեցիկ Արշակ, ինքզինքն ազատեց էլէնիին բազուկներէն, եւ ետ ետ երթալով սենեակէն դուրս ելաւ,

մինչդեռ էլէնին ետեւէն կը ձայնէր «Թօտորաքիմու, ա՛խ, Թօտորաքիմու»: Ալ ամէն բան հասկցած էր Արշակ. նշանածը՝ իր իսկ ներկայութեանը կը խաբէր զինքը: Հետեւեալ օրը Արշակ ետ կը զրկէր նշանը, փոքրիկ նամակով մը, որ սա մէկ քանի բառերը կը պարունակէր. «Յիշէ երէկ գիշերուան համբոյրդ»:

Երկու ամիս անցած էր այս դէպքէն ի վեր, եւ Արշակ կը նշանուէր Մաննիկին հետ: Ալ մօրը ուրախութիւնը չափ եւ սոհման չուներ, երբ կը մտածէր թէ Հայ քահանաներ պիտի օրհնէին իր զաւկին պսակը, եւ անոնք պիտի մկրտէին իր թոռները, եթէ Աստուած պարգեւէր:

Ամուսնանալէն վերջն էր որ Արշակ իմացաւ թէ էլէնիին հիւանդութիւնն ոչ այլ ինչ էր, եթէ ոչ ամուսնական իրական դատաւութիւն մը...

Ս. ՄԵԾԱՏՈՒՐ

ՋՈՒԱՐԹԱԽՈՂ ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԸ

Թօտորին ուսւ զօրավարին, որ 1812ին Մօսքուան այրեց՝ Նաթլէոն Ա.ի արշաւանքին առարկայ չընելու համար զայն, օր մը հարցուցին թէ զրի պիտի չառնէ՞ իր յիշատակները: Հռչակաւոր զօրավարը իբրեւ պատասխան հետեւեալ զուարճալի հատուածը զրկեց իր բարեկամներուն:

ԻՄ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐՍ

ԳԼՈՒԽ Ա. Ծնունդս. — 1765 մարտ 12ին մութ աշխարհէն լոյս աշխարհ ելայ: Ձիս չափեցին, կշռեցին, մկրտեցին: Ծնայ առանց պատճառը գիտնալու, եւ ծնողքս չնորհակալ եղան Աստուծոյ, առանց գիտնալու թէ ինչ բանի համար գոհութիւն կը մատուցանէին:

ԳԼ. Բ. Դաստիարակութիւնս. — Ամէն տեսակ բաներ եւ ամէն տեսակ լեզուներ սորվեցուցին ինձ. Շարլաթան մը ըլլալուս չնորհիւ գիտնականի մը անուն հանեցի: Գլուխս խառնափնթոր մատենադարան մը եղաւ որուն բանալին քովս պահեցի:

ԳԼ. Գ. Իմ տառապանքներս. — Ձիս տառապանքներն եղան ուսուցիչներս, դերձակները՝ որոնք նեղ հագուստներ կը չինէին ինձ, կիները, սնափառութիւնը, արժանապատուութեան զգացումը, անօգուտ հոգերը, եւ...

ԳԼ. Դ. Զրկումներս. — Զրկուած մնացի մարդկային սեռին երեք գլխաւոր զուարճութիւններէն, այն է գողութենէն, որկրամոլութենէն եւ հպարտութենէն:

ԳԼ. Ե. Յիշատակելի քուականգներ. — Երեսուն տարեկանիս հրաժարեցայ պարելէ. քառասուն տարեկանիս՝ հրաժարեցայ հաճոյ երեւալէ գեղեցիկ սեռին. յիսուն տարեկանիս հանրային կարծիքին հաճելի ըլլալէ ալ դադարեցայ. վաթսուն տարեկանիս դադարեցայ խորհելէ, եւ ստոյգ իմաստուն մը կամ անձնասէր մը եղայ, ինչ որ միեւնոյն բանը ըսել է:

ԳԼ. Զ. Բարոյական ցկարագիր. — Զորի մը պէս

յամառ եմ, թուժակի մը պէս քմահաճ, տղու մը պէս զուարթ, վայրի մուկի մը պէս ծոյլ, Պօնաքարթի պէս գործունեայ, եւ մնացեալը՝ ինչպէս որ կ'ուզէք:

ԳԼ. Է. Կարեւոր որոշումներ. — Բնաւ չկարողանալով իմ զիմագծութեանս տէրը ըլլալ, թողուցի լեզուիս սանձն ալ, եւ գէշ ունակութիւնն ունեցայ բարձրաձայն խորհելու: Ասիկայ քիչ մը հաճոյք եւ շատ մը թշնամիներ վաստկուց ինձ:

ԳԼ. Ը. Ի՞նչ եղայ եւ ի՞նչ կրնայի ըլլալ. — Շատ զգայուն եղայ բարեկամութեան, ինչպէս նաեւ ինձ ցուցուած վատանութեան նկատմամբ: Եթէ ոսկեգորուն մէջ ծնէի, թերեւս կատարեալ մարդ մը ըլլայի:

ԳԼ. Թ. Յարգելի սկզբունքներ. — Մասնակցութիւն չունեցայ ոեւէ մտումնութեան, ինչպէս նաեւ ոեւէ բամբասանքի: Մէկուն չյանձնարարեցի ոչ խոհարար մը եւ ոչ բժիշկ մը: հետեւաբար ոչ մէկուն կեանքին վերջանալուն պատճառ եղայ:

ԳԼ. Ժ. Իմ նաւակաւ. — Կը սիրէի փոքր ընկերակցութիւնները եւ անտառին մէջ պտոյտները: Ակամայ ակնածանք մ'ունէի արեւին համար, եւ իր մուտքը յաճախ կը տխրեցնէր զիս: Գոյներուն մէջ կը սիրէի կապոյտը, Կերակուրներուն մէջ եզան մսի խորովածը, ըմպելիներուն մէջ պաղ ջուրը: Թառերական ներկայացումներուն մէջ կատակերգութիւնը եւ դաւեշտը: Թէ՛ այրերուն եւ թէ՛ կիներուն մէջ համարձակ եւ արտայայտիչ գէմքը: Երկու սեռէն ալ կուգերը մասնաւոր հրապոյր մ'ունէին ինձի համար, զոր երբեք չկրցայ բացատրել:

ԳԼ. ԺԱ. Իմ համակրութիւններս. — Հեռու կը կենայի յիմարներէն, զծով մարդոցմէն եւ կեղծաւոր կիներէն որոնք առաքելի երեւնալ կը ջանան: Կը նողկայի արուեստակեալ ձեւերէն: Կ'արգահատէի գէմքերնին ներկող էրիկ մարդոց եւ չպարուած կիներուն վրայ: Ձէի սիրեր մուկները, ոգելից ըմպելիները, բնազանցութիւնը եւ խաւարծիլը (րալիւնս):

ԳԼ. ԺԲ. Կեանքիս տարալուծումը. — Աներկիւղ եւ առանց ոեւէ անհամբերութեան մահուան կը սպասեմ: Իմ կեանքս մեծ տեսարաններով թառերախաղ մը եղաւ, ուր զիւցազնի, բռնաւորի, սիրահարի, ազնուական ծնողքի զերեր խաղացի, բայց երբեք սպասաւորի մը դերը:

ԳԼ. ԺԳ. Վարձատրութիւնս երկնքին մէջ. — Իմ ամենամեծ երջանկութիւնս է անկախ ըլլալ Եւրոպան վարող երեք մարդոցմէն: Բաւական հարուստ, գործէ քաջուած եւ երաժշտութեան ալ անտարբեր ըլլալուս, բնաւ վէճի առիթ չունեցայ Ռօչիլտի, Մէթէրնիքի եւ Րօսի-նիի հետ:

ԳԼ. ԺԴ. Իմ տապալակներս. — Հոս գրին հանգչելու համար՝ յափրացած հողիով, սպառած սրտով եւ մաշած մարմնով, մեռած ծերունի մը: Տեարք եւ տիկնայք, անցէք:

ՌՕՍԲՕՁԻՆ

ՅՈՒՇՔ ԵՒ ՏՊԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Կինը այն ժամանակ միայն կը սիրեն, երբ զայն չեն ճանչնար, եւ այն ատեն կը ճանչնան երբ այլ եւս զադրին սիրելէ:

Պէտք է կինն ուսումնասիրել տարրալուծելով, այլ համադրութեամբ եւ բաղադրութեամբ: Ինչ որ խառնեա իրեն, առ կ'ըլլայ, ինչ որ անոր մէջ փնտռես, չի գտնուիր հոն:

Պէտք է չվստահիլ այն կնոջ զոր չես սիրեր, վըստահիլ, երբ կը սիրես: ասիկա ապահով կանոն մը չէ, բայց երջանկութիւնը ասկէ կախեալ է: Եթէ կ'ուզես ապահովութեան մէջ ըլլալ, լաւագոյն է չսիրել:

Կիները ո'չ հասկանալի են, ո'չ ճանաչելի, այլ միայն... ճաշակելի:

Հաւատարմութիւնը ընկերականութեան ներքին պատուանդանն է:

Դատարկաշրջութիւնը մոլութեան նախակրթարանն է, իսկ արգելարանը՝ անոր ուսումնարանը:

Կան կիներ որոնք զղեարի (մուշմուշ) կը նմանին, քանի հիննան կ'անուշանան:

Գեղեցիկ մտածում մը նոյն իսկ գեղեցիկ գործէ մը գերադաս է:

Կիները մեր ջղային դառնութիւնները կ'ամօքեն եւ մեզ ի կարգ կը բերեն: Յաւալին այն է որ մենք յաճախ զանց կ'ընենք օգուտ քաղել մեր երակներուն մէջ անոնց տարածած յուզումէն, մեր բարոյական մշակութեան համար:

Ճշմարիտ զգացմանց լաւագոյններն անոնք են՝ որոնք առանձինն գիտեն բացատրուիլ:

Փափաքը կեանք է... կեանքն ալ փափաք է:

Սէրը օգիլի կը նմանի, մէյ մը խմողը ա'լ կը խմէ:

Հաւագոյն է խաբել քան թէ խաբուիլ, ուսել քան ուսուիլ:

Թուլ-բերան մարդուն սիրալը դիրք մըն է, զոր ամէն մարդ կրնայ կարգալ:

Մարդու մը իր կնոջ վրայ ըրած առաջին տպու-րութիւնը կրնայ ապահովիլ իր ընտանեկան երջանկու-թիւնը:

Երիտասարդ մը որ չի զարմանար, երիտասարդ չէ :

Մարդիկ կանանց վրայ այնչափ չար կը խօսին, որ-
չափ չեն մտածեր. իսկ կիները ընդհակառակն այդ չա-
րիքը կը գործեն էրիկ մարդոց նկատմամբ :

Ամէն ճշմարիտ խորհող անդադար կը չափաւորէ իր
վարդապետութիւնը :

Ամէն վշտակրութիւն քայլ մ'է դէպ ի իտէպը :

Գիտութիւնը հաւատքի նման է, որ բոնի կերպով
հանգստնակ հաւատոյ կը դնէ վրանիս : Կը նմանի մարգա-
րիտ մը այրելու, անոր մոխիրը ունենալու համար. սիրտը
զոհել մտքին համար :

Ով որ ծնած ատեն հետը չի բերեր փշուր մը խեն-
դութիւն, նա Արարչէն ժառանգադրուած է. անիկայ
ոչ բանաստեղծ, ոչ դերասան, ոչ յաղթանակող, ոչ սի-
րահար եւ ոչ երիտասարդ պիտի ըլլայ :

Տանթէ ի զուր զարհուրեցուցիչ եղած է, որովհետեւ
ոչ զոք կրցած է դժոխքէն խորչեցնել, քանի որ հոն նե-
տած է ամէն անոնք որոնք իրենց կրից մէջ դրախտա-
վայել եղած են :

Նա որ շունը կը ծեծէ, մարդն ալ չի սիրեր :

Կանայք գաղտնի հակակրութիւն մը ունին այն մար-
դոց համար, որոնք իրեն համար միշտ համակրութիւն
ունին :

Գիրք յօրինելուն մէջ դժուարագոյնը իր կենաց պատ-
մութիւնը գրելն է, երբ մանաւանդ հարկ ըլլայ իր ա-
նունն ալ մէջը դնել :

— Տեսա՞ծ ես երջանկութիւնը :

— Այո՛, ուրիշինը միայն :

Վ. Գ.

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր

Երեք անգամ ամուսնացած եւ երեք անգամուն ալ
առած կիները մեռած հարուստ Կեսարացիի մը բարե-
կամներէն մին, առաջարկեց ջերմապէս, որ չորրորդ ան-
գամ ամուսնանայ, իր ճանչութիւններէն խիստ գեղեցիկ եւ
պատուաւոր այրիի մը հետ :

— Սիրով կ'ընդունիմ ձեր առաջարկը, պատասխա-
նեց Կեսարացին, եւ նոյն իսկ առանց դրամօժիտի կ'ա-
մուսնանամ. միայն թէ չմեռնելու համար, պէտք է որ
վստահելի երաշխաւոր մը տայ ինձ :

Պարոնին մէկը, ահագին պայուսակով մը երկրորդ
կարգի վակօն մը մտնելով, ձեռքի պայուսակը սեղմեցը-
նել կը տքնէր օթեակին ուղեւորակերտ նեղ դարակին
վրայ, որուն տակը չքեղ հագուած տիկին մը կար : Տի-
կինը զարհուրելով ըսաւ,

— Էհ, Տէր Աստուած, պարոն, այդտեղ չպիտի սեղ-
մի, եւ եթէ իյնալու ըլլայ . . .

— Ապահով եղիք տիկին, մէջը կոտրելիք բան չկայ :

Պարոն Երուանդ կնոջը շատախօսութենէն ազատելու
համար, միշտ կը կարդար :

Օր մը կինը ամուսնոյն ըսաւ.

— Կը փափաքէի գիրք մը ըլլալ, որպէս զի միտքդ
քիչ մ'ալ ինձմով զբաղէր :

— Օ՛հ, այո՛, ըսաւ ամուսինը. ուր էր թէ օրացոյց
ըլլայիր, գէթ տարին անգամ մը կը փոխէի :

Երկու նորապսակ ամուսիններու սիրալիր խօսակ-
ցութեան մը միջոցին, տիկինը մէկէն ի մէկ լուրջ կեր-
պարան մը առնելով ըսաւ.

— Ըսէ տեսնեմ, անուշիկս, եթէ մեռնիմ վրաս շատ
պիտի լա՞ն :

— Ո՛հ, այո՛, պատասխանեց ամուսինը, հաճոյակա-
տար չեղտով մը :

— Բայց մեռնելէս յետոյ պիտի կրնամ ապրիլ :

— Ի՞նչ ընեմ, խուշիկս, քու վրադ լալու համար
պէտք է որ ապրիմ :

Երկու խամաներ գինետան մը խորը, տակառի մը
ներքեւ նստած, խմելով կը խօսակցէին :

— Կնոջդ մեռնիլը յիշաւի կորուստ մըն է, բայց այդ-
չափ հոգ ընելու բան մ'ալ չէ :

— Ո՛հ, իմ ծերուկս, ըսաւ ընկերը արտասուելով,
կնոջս մեռնելուն չեմ ցաւիր, այլ երբ պիտի մեռնի
կ'երթամ, դէմս կռուելու մէկը չգտնելու անմխիթար եմ :

Առջի իրիկուն տարեց տիկին մը, Գուրգաբու նպա-
րավաճառի մը խանութ մտնելով, խանութին տիրոջն ը-
սաւ.

— Հարիւր տրամ խանվէ տասնոցէն, կէս օխա սա-
պոն չորսուկէսնոցէն, 150 տրամ շէքէր 100 փարանո-
ցէն, կէս օխա բրինձ 3 նոցէն, 100 տրամ սաւաղի 12
նոցէն. հիմայ մէծիտիյէ մը տամ նէ ինծի ի՞նչ ետ պի-
տի տաս :

Նպարավաճառը մատիտը ձեռք առնելով երկար բա-
րակ հաշուելէ յետոյ, ըսաւ.

— Ինը զրուշ երեսուն փարա, մայրիկ :

— Շնորհակալ եմ, եավրում, ըսելով երբ կը մեկ-
նէր, նպարավաճառը գոչեց.

— Հէ՛յ, ո՛ւր կ'երթաս, կեցիր որ ուղածներդ կշռեմ
տէ տամ :

— Բան մը չեմ ուզեր, օղուլ, ըսածներս վարի պա-
խալէն առի տէ, հիսապը եաղնը ըրած կ'ըլլայ տէի, եւ
կայ քեզի հարցուցի :

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՍԵ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՄԵԿ ՍՐԱՐՔԸ

Հալէպէ կը գրեն մեզ թէ տեղւոյն Առաջն. Տեղապահ Ներկարարեան Տ. Պետրոս Ծ. Վ. ի արարքներուն նկատմամբ պրուած մեր խմբագրականը՝ բոլորովին ներհակ ազդեցութիւն մը ըրեր է նոյն շնորհունակ վարդապետին վրայ, որ փոխանակ օգտուելու եղած դիտողութիւններէն եւ ինքզինքը ուղղելու, կամ, եթէ սխալ էին մեզ հաղորդուած տեղեկութիւնք, փոխանակ ուղղակի մեզ դիմելով հերքելու զանոնք, ինքզինքը արդարացի կը ճգնի, եկեղեցւոյ բեմէն անէծք կարգաւով իր գործերը հրապարակող խմբագիրներուն գէմ :

Ինչպէս ուշիմ ընթերցողք դիտած են, Ծաղիկ իր նոյն խմբագրականով նշանակած էր կղերականին գործած զեղծումները միայն, եւ քնաւ կղերականութեան հակառակ ոգի մը ցոյց տուած չէր : Ու եթէ՛ այդ վարդապետին անէծքը կը յիշէ հոս, ոչ թէ կարեւորութիւն տալուն համար է, այլ շարունակութիւն մը ըլլալու համար այն Զուարճալիներուն, որոնք հրատարակուած են նախորդ երեսներուն մէջ :

ՆՈՒԱԳԱՆԱՆԴԵՍ Ի ՆՊԱՍՏ ԱԶԳ. ՀԻՄՆԻԱՆՈՅԻ

Ինչպէս յիշած ենք այս աւուր խմբագրականով, յառաջիկայ Կիրակի, Փետրվար 21/5 Մարտ ժամը 7 1/2 ին (Ը. Թ.) Նուագահանութեան մը պիտի տրուի ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցին, Իւնիօն Ֆրանսէզի սրահին մէջ ի Բերա Ասկէ առաջ գրած էինք արդէն թէ Հոմ-Աքուլի նախկին Հայ սանուհիք իրենց զեղարուեստական աջակցութիւնը կը նուիրեն այս բարեկամատակ եւ օգտակար գործին : Հայ Ազն. կիներ, իրենց սեռին պատիւ բերող զթափրտ գործունէութիւնէ մը մղուած, ստանձնած են այս ձեռնարկին յաջողութեան հոգը : Վստահ ենք որ հասարակութիւնը, նկատողութեան առնելով թէ Ս. Փրկչեան Հաստատութեան մէջ հազարէ աւելի հիւանդ, անկար եւ անաւեր անձեր կը պատասխարուին, որոնք իրաւունք ունին մեր զթութեան, սիրայօժար պիտի փութայ համակրութեամբ վերաբերուիլ զէպ ի այս զեղեցիկ գործը : Հոմ-Աքուլի նախկին սանուհիներուն մասնակցութիւնը արդէն մեծ հրապոյր մըն է Նուագահանութեան. բայց ասոնցմէ զատ Վօնարա եւ Ճէմիլ պէյերը եւ ուրիշ նշանաւոր արուեստագէտներ ալ պիտի ընկերանան շնորհալի Հայ արուեստագիտուհիներուն, որով կրնանք ըսել թէ եզական պիտի ըլլայ Նուագահանութեան յաջողութիւնը :

Կարգադիր մասնախմբի անդամուհիներն են.

Տիկնայք՝ Բ. Աղասեան. Ս. Ասլան. Ա. Գարամանեան. Օր. Մ. Գօռան. Օր. Զ. Նուսուֆեան. Տիկնայք Զ. Խազարոսեան. Վ. Կիւլպէնկեան. Ե. Կիւմրէլէրտան. Մ. Կիւմրէլէրտան. Ա. Համամճեան. Ն. Ա. Մանուկեան. Ն. Մատթէոսեան. Մ. Գ. Նորատունկեան. Է. Տէր Յարութիւնեան. Թ. Տիւլպէր (Գանձապետ). Ս. Փափաղեան. Ա. Քազաղեան, եւ Օր. Ա. Ֆոնկեան :

Կրօնական Ժողովն երեքշաբթի օրը գումարուեցաւ

Պատրիարքարանի մէջ, եւ նորէն զբաղեցաւ զեղծ քնահաններու կամ վարդապետներու բողոքներու խնդրոց կարգադրութեամբ, 14 ամուսնական խնդիրներով, եւ ուրիշ այնպիսի խնդիրներով, որոնք տեւական կարեւորութիւն մը չունին, ուստի անոնց ընթերցումը կը խնայենք Ծաղիկի ընթերցողներուն :

— Ս. Պատրիարք Հայրը՝ Մ. Ֆէլիքս Յօռի մահուն առթիւ ցաւակցական հեռագիր մը ուղղած ըլլալով Տիկին Ֆէլիքս Յօռի, Ֆրանսական դեսպան Մ. Քօնսդան գրաւորապէս հաղորդած է Ն. Սրբազնութեան, թէ Տիկին Ֆէլիքս Յօռ հեռագիր մը ուղղելով իրեն, խնդրած է իր շնորհակալութիւնը յայտնել նոյն ցաւակցական հեռագրին առթիւ :

— Թիֆլիզէն կը հաղորդեն Արեւելի թէ Ս. Հայրապետը մտադիր է չուտով էջմիածին դառնալ :

— Թիֆլիզի թերթ մը վերապահութեամբ կը ծանուցանէ թէ Ալեքսանդրօքի մէջ 40 Հայ ընտանիք Օրթօքս ըլլալու կը պատրաստուին :

Մ. ԷՄԻԼ ԼՈՒՊԷ

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Հանգուցեալ Մ. Ֆէլիքս Յօռի տեղ, որուն մահը վերջին պահուն մէկ քանի տողով ծանուցինք Ծաղիկի մէջ, անցեալ չաբաթ օր Վէրսայի մէջ գումարուած Վեհաժողովէն (Ծերակոյտն եւ Երեսփ. Ժողովը միացած) Հանրապետութեան Նախագահ ընտրուեցաւ 820 քուէարկուներէ 483 ին քուէովը, Ծերակոյտին Ատենապետ Մ. Էմիլ Լուպէ, իրեն մրցակից ունենալով զՄ. Մելին, նախկին Նախարարապետը, որ 279 քուէ միայն չահեցաւ :

Մ. Էմիլ Լուպէ 1838 ին ծնած է Ֆրանսայի Տօօմ նահանգին մէջ, Ժիւլ Կրէվիի պէս ինքն ալ փաստաբան էր, Առաջին անգամ երեսփոխան ընտրուեցաւ 1876 ին, եւ երեսփոխան մնաց մինչեւ 1885 : Այդ թուականէն ի վեր կ'անդամակցէր Ծերակոյտին : Մ. Թիրառի Դահլիճին մէջ Հանրօգուտ շինութեանց նախարար էր 1887 Դեկտ. 12է 1888 Ապրիլ 3 : Քարնօյի նախագահութեան օրով, 1892 Փետր. 27ին Մ. Լուպէ Վարչապետ եղաւ, ստանձնելով նաեւ Ներքին գործոց նախարարի պաշտօնը : Իր Դահլիճին անկումէն ետքն ալ, Ներքին գործոց նախարար մնաց, Մ. Ռիպոյի Դահլիճին մէջ : Այս վերջինին անկումէն ետքը Մ. Լուպէ բաւականացաւ Ծերակոյտին անդամակցութեամբը, որուն Ատենապետ եղաւ 1896 ին :

Մ. Լուպէ չափաւոր հանրապետականներուն կը պատկանի. կռիւի մարդ եղած չէ, ազատ մնացած է կուսակցական ոգիէ, եւ երկրին օգուտը միայն ունեցած է նպատակակէտ : Իր տարիքովը եւ նկարագրովը կրնայ նմանցուիլ Ժիւլ Կրէվիի, եւ ելմտական խնդիրներու մէջ՝ ունեցած մասնագիտութեամբը՝ իր նախորդին Ֆէլիքս Յօռի :

Մ. ԳԱԼԵՆՏԵՐ

Կը զեկուցանէ թէ Կէտիկ-Փաշայի Ամերիկեան վարժարանի Ազն. Ուր. Նամակալունեաց եւ Միս Ճօնսի հաճութեամբ իգական սեռի զգեստուց ԶԵԻԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ դասընթացք մը հաստատած է, ամէն Եշ. Կէս օրէ վերջ, արտաքին աշակերտունեաց համար իւրաքանչիւր 4 դասի այցեգիրը 20 շաբաթ կ'ԱՆՆԻԿ :

ՍԱԿԱՐԱՆ ԴԱԼԱԹԻՈՅ

Օսմ. Քոնստանդնուպոլիսի Դ. 26-05	Սոս.Օր.Շանգի Է Վալ. Ա.Ո. 4-14
Բուսնի Երկաթուղի Ժր. 117-37	Օսմ. Ապանով. Ընկ. Օ. Ո. 4-37
Օսմանիյէ . . . 425-	Թրամուլէյ բաժնեթղ. դո. 730-
Ռէժի . . . 290-	» Ժուխանս . 235-
Օսմ. Պանգա 0. Ո. 13-00	» Պարսաթղ. . 502-
Քրէտի Ժէն. Օրթ. . 6-40	Տէրոսի ջրի Ընկ. . 299-50
Երկրագործ. Պանգա . 8-00	Քարաի Կ. Պոլսոյ . 470-

ԲՆԹԱՅՔ ԴՐԱՄՈՅ

Մէնիսիյէ . . . 108-03	Գաղղիական ոսկի . 87-22
Մէքալիֆ . . . 95-30	Անգղիական . 110-10
Մանր արծաթ . 103-10	Քրիսթի . 51-05
Բոլ Էմբեթալ . 90-20	Բուլլի բուղթ . 8-54

ԷՔԻԹԱՊԼ

(ՄԻՍՅԵԱԼ ՆՈՂԱՆԳԱՅ)

**ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ**

Երաշխաւորութեան դրամագրախն է

1 ՄԻԼԻԱՌ 227 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԲ

Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳՍԱՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ԳՐՊԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ ՕՐԱՑՈՅՑ 1899Ի

Հեղինակութիւն Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԷՖ.Ի

Կը գտնուի Ղալաթիա, Վրոյր եւ Ընկ. Թղթաւաճառանոցը եւ Պոլիս Հայ գրատունները: Միակ կեդրոնատեղին Զ. Թորոսեան գրատուն, Պոլիս Վալիաթ Խան, Գինեբն եւ, Դահեկան 2 1/2, 5, 7 1/2, 12 1/2 եւ 20 ըստ տեսակի: Շատ գնողներու մեծ զեղչ: Նամակադրոյժ գրկողը Մադիկի Տնօրէնութեան կրնայ ստանալ մէկ օրինակ: Նախորդ տարուանները 1 դահեկան: Հատին բոսթի ծախքը 20 փարայ է:

ԳՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Զագնագծըլար, Վալիսէ Խան

Բառգիրք Անգլ.-Հայ. Վ. Յ. Յակոբեան, գին քառուոնէ 54, ընտիր լաթկզմ. 60, ընտիր Թղթով 108: Գաւառական կարօտ դպրոցաց զեղչ 30 %:

Բառգիրք Հայ-Գաղղ. Ե. Տէմիրճիպաշեան, գրքին ետեւը յատուկ անուանց բառգրքերով. գին քառուոնէ 15, լաթկաղմ 17 1/2: Կարօտ դպրոցաց 30 % զեղչ:

Պէտք ունեցողներն ուղղակի գրատուն դիմել պարտին:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԲԵՐ

Բաց ի հայ եւ հայատառ Տաճկերէն բազմաթիւ վէպերէ, գրատան մէջ կը գտնուին Հիւկոյի, Զոլայի, եւ այլ բազմաթիւ երեւելի հեղինակաց գրքերը, հանդէսներ, ամէն տեսակ դասագրքեր, մանկավարժական պատկերազարդ գրքեր: Ուսուցիչք, ուսուցչուհիք, գրասէրք կը հրաւիրուին այցել եւ օգտուիլ առիթէն:

Թէ վաճառելի եւ թէ վարձու գրոց պայմանք մատչելի են ամէն քսակի:

Գրատունը բաց է ամէն օր, եւ պատրաստ ամէն տեսակ յանձնարարութիւն կատարելու, եթէ փոխարժէքը կանխիկ է:

(Հաստատեալ յամին 1852)

ՏՔՐ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԲ

Թիւ 396, Մեծ Փողոց Բերս

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը, ճիշդ Զրպաւհեանց Դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասատիկ ցաւած ակոսներն մեկ անգամեւ կը լեցուին, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակոսներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դեմքի ձեւաւորութիւն ըստ արիփի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երախաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ զեղերու, եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի առանձնահանութիւն:

Յ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամեն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Գ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բոլորովին բարեփոխուած եւ կրկնապէս նոխացած

Յանձնարարուած Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Ուսումն. Խորհուրդէն եւ վաւերացած Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկէն:

Ի Ն. ՏԻԶԷՆՃԵԱՆԷ

630 մեծադիր երեսներէ բաղկացած սոյն ընտիր գործը կը պարունակէ վաճառականութեան վերաբերեալ ամէն կարեւոր գիտելիքները եւ օրէնքները. վիճաբան եւ տպագիր փոխանակալի, չէքի եւ տոմսակի իրական օրինակներ. տոմարակալութիւնը, կրկնատոմարը ընդարձակօրէն բացատրուած. գլխաւոր ազգաց դրամները, կշիռները, չափերը, գամպիօի գինները, դրոշմատուրքերը, եւ այլն: Պիտանի եւ օգտակար, դպրոցներու, առեւտրական ասպարէզին պատրաստութեան եւ նոյն իսկ գործի մարդոց համար, Գին կազմեալ օրինակին 23 զրուշ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (ԿԱՆԽԻԿ)

Պոլիս եւ Գաւառներ Տարեկան 50, Վեցամս 25, Եւամս 15 դր. Օսար երկիրներ . . . 12 . . . 6 . . . 3 Ժր
Դրամի տեղ ըստքայի բոլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն:
Թղթատարի ծախք մեր վրայ:

ԾԱՂԻԿԻ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուի Առ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ՄԱՂԻԿ ՇԱՐԱԲԱՅԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորասուցեան Խան

Արտօնատէր Ա. ՍԱԲԱՅԵԱՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԷԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Սուլթան Համամ Եւսսէֆի, Թիւ 14

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ 14